

رقم رضایی دیررس

حسین رضایی - کارشناس ارشد باغبانی

بازده اقتصادی باشند را انتخاب کرد. در مقاله پیش رو سعی شده است برخی از خصوصیات سه رقم غیرتجاری مورد بررسی قرار گیرد. در ضمن آشنایی با خصوصیات ارقام مختلف، خصوصاً ارقام غیرتجاری، امکان استفاده از صفات مطلوب آنها را در برنامه های اصلاحی و بهنژادی میسر می سازد؛ بطوری که در آینده می تواند شاهد تولید و معرفی ارقام تجاری با خصوصیات مطلوبی نظیر: مقاومت به آفات، بیماری ها، تنش های خشکی، شوری، سرما و گرما و قابلیت هرس پذیری زیاد بود.

نمایش گذاشته اند. ایران به عنوان مهمترین کشور تولید و صادرکننده پسته، دارای بزرگترین ذخایر ژنتیکی پسته می باشد که در دنیا بی نظیر است. وجود جنگل های خودروی پسته سرخس در شمال شرقی کشور، جنگل های انبوه بنه و کسور در اکثر استان های مرکزی، غربی و جنوبی مویده این واقعیت می باشند. لذا با توجه به تنوع ارقام پسته و اینکه هر کدام دارای صفات و ویژگی های خاصی می باشند، بایستی بر حسب شرایط موجود، بهترین رقم یا ارقام مناسب، که دارای بیشترین

جمع آوری و حفظ ذخایر ژنتیکی در صنعت پسته ایران چقدر مرسوم است؟ دقیقاً نمی دانیم. اما یقیناً باغدارانی مانند مهندس حسین رضایی هستند که برای دل خودشان دست به چنین اقداماتی می زنند! این کار چقدر اهمیت دارد؟ به هر حال تنوع ژنتیکی راز بقای بسیاری از جانداران کره زمین است. محیط طبیعی دستخوش تغییرات و نوسانات فراوانی است و به گفته ی برخی، از مدار پایداری خارج شده؛ در این بین ارقامی هم به دست طبیعت توچین شده و اصل سازگاری را به

دارای لکه های ریز قرمز کم رنگ است. متوسط میزان محصول خشک درختان ۸ تا ۱۰ ساله این رقم در شرایط رفسنجان ۲٫۲ کیلوگرم در هر درخت است. تعداد دانه در آنس در سال ۱۳۹۴، ۲۲ و در سال جاری ۱۹ بوده. مقدار ناخندانی ۹ تا ۱۰ درصد و پوکی ۱۰ تا ۱۲ درصد است. از هر ۱۰۰ گرم پسته خشک حدود ۵۵ تا ۵۶ گرم مغز بدست می آید و سال آوری این رقم شدید است.

لازم به ذکر است که صفات آنس، درصد خندانی و درصد پوکی تحت تأثیر مدیریت باغ (آبیاری، تغذیه، کنترل آفات و گرده افشانی) و همچنین بسته به شرایط محیطی تا حدی می توانند تغییر یابد.

این واریته دارای کمترین میزان ترک خوردگی پوست سبز (زودخندانی) است. میوه های رسیده به ریزش حساس نبوده و در اثر حمله ی پرندگان و وزش باد نمی ریزند. همچنین بادامی دیررس دارای کمترین میزان آلودگی به پسیل پسته است.

دیررس ها مقاومت خوبی به آفات و تنش ها دارند. با توجه به اینکه حداقل از زمان سبز شدن تا برداشت ۷ تا ۸ ماه طول می کشد، نشان می دهد که درختان مقاومی هستند. ارقام دیررس در اواخر تیر ماه به مغز می روند، بنابراین هوا مقداری خنک می شود. نیاز سرمایی رقم رضایی دیررس هنوز مشخص نشده است. سطح زیر کشت آن زیاد نیست، ولی میزان تولید در واحد سطح، قابل قبول است.

این ارقام نیاز آبی بیشتری دارند و هر سه نوع آنها متوسط گل هستند. تاریخ برداشت این ارقام می تواند از نیمه دوم مهرماه شروع و تا ۱۵ آذر ادامه یابد. رقم های دیررس از لحاظ ارزش غذایی، چربی بیشتر و پروتئین کمتری دارند. از نظر طعم بسیار خوب هستند و کیفیت مغز سبز بالایی دارند.

برای اینکه خیلی معطوف به یک منطقه خاص نشویم در شماره های بعدی قصد داریم سری به اقصی نقاط مناطق پسته خیز بزنیم و چه بسا سخن های فراوانی از ارقام دیگری در کنار سفید پسته فیض آباد و عباسعلی دامغان، به میان آید...

نازک است و به سرمازدگی بهاره مقاوم هستند. مغز گیری هر سه رقم دیررس اواخر تیر ماه شروع می شود. اصل این درختان «خود ماده» بوده و هنوز اسمی برای آنها انتخاب نشده است. فقط یکی از رقم های بادامی دیررس از قبل به دلیل پیدا شدن در باغ های افراز به نام محلی «کومور افراز» نامیده شده است. کومور به معنی دیررس است. این رقم خوشه بندی ضعیفی دارد ولی بقیه خصوصیاتش خوب است. همچنین دارای تاجی گسترده است. پوست میوه به رنگ سبز تیره و خوشه بندی افشان است که در نیمه اول آبان ماه می رسد و در این هنگام پوست میوه به کرم تغییر رنگ می دهد. شایان ذکر است که کومور افراز سال آوری متوسطی دارد. از دیگر رقم های دیررس می توان فندقی دیررس را نام برد که در عباس آباد خان پیدا شده است. این رقم درصد دهن بست نسبتاً بالایی (حدود ۳۰ درصد) دارد. پوست نرم آن بسیار سفید رنگ و بازار پسند است. خوشه بندی متوسطی دارد و زمان رسیدن محصول در نیمه دوم مهرماه است. رشد درخت متوسط و میوه ها کروی (فندق) شکل اند. همچنین سال آوری متوسطی دارد.

نوع دیگر رقم دیررس، کشیده بادامی است که در سال ۱۳۴۶ در رکن آباد رفسنجان توسط آقای علیجان رضایی پیدا شده است. رقم رضایی دیررس از نظر ظاهری، میوه های بادامی شکل، پوست نرم رویی به رنگ کرم روشن و درختان دارای تاج عمودی و قدرت رشد زیاد هستند. دارای برگ های ساده و مرکب بوده، ولی اکثر آنها سه برگچه ای هستند و باردهی این رقم نسبتاً خوب است.

از نظر زمان گلدهی، جزو ارقام متوسط گل است و گلدهی آن از ۱۸ تا ۳۰ فروردین ماه به مدت ۱۲ روز انجام می شود. برگدهی این رقم ۲ تا ۳ روز زودتر از گلدهی آن اتفاق می افتد و رشد مغز از ۲۰ تا ۳۰ تیرماه شروع و تا پایان شهریورماه ادامه می یابد. از زمان رسیدن، جزو ارقام دیررس می باشد که در نیمه اول آذرماه محصول آن رسیده و قابل برداشت است. میوه ها در زمان رسیدن به رنگ کرم روشن و

در این مقاله، مهندس رضایی به معرفی سه رقم از ارقام بادامی و فندقی به عنوان ارقام دیررس پرداخته است. به این امید که این رقم بتواند تا حدی طول عمر بازار تازه خوری را افزایش دهد.

به گفته رضایی دهه ۴۰ و ۵۰ از دهه های طلایی پسته در رفسنجان بوده و در این زمان ابوی مهندس رضایی با آقای غفوری همکاری های زیادی برای یافتن ارقام جدید و تکثیر آنها داشته اند. همچنین ارقامی مانند فندق، کله قوچی و اکبری در ابتدا با اصالت تاج آبادی و رقم اوحدی در منطقه فتح آباد پیدا شدند، ولی اصل آن ها از درختان کهنسال منطقه ی تاج آباد رفسنجان است.

طبق اظهارات رضایی و با توجه به شواهد تاریخی، روستای تاج آباد اولین محل پسته کاری در منطقه رفسنجان است. در گذشته های دور پیوندزنی مرسوم نبوده و زمانی باغداران درخت ۳۰۰ ساله ای می دیدند از طریق شواهد می فهمیدند که باردهی خوبی دارد و این عاملی برای تکثیر درخت می شد. تمامی این ارقام «خود ماده» بودند. از دوران صفویه با شکل گیری باغ ها، پیوند زنی و هرس به حرفه ی برخی از افراد محلی تبدیل شد. روی برخی ارقام، اسم منطقه گذاشته شده؛ مثل رقم کریم آبادی، لطف آبادی و ابراهیم آبادی. ارقامی هم به نام افراد یابنده و یا بر اساس شکل میوه از قبیل، فندق، کله قوچی، بادامی و نیش کلاغی رواج یافته اند.

گویا ارقام زودرس و دیررس به دلیل تنگنمایی که در زمان برداشت محصول پیش می آمده مورد کشت و تکثیر قرار گرفته اند. اما امروزه خاصیت های دیگری نیز مکتشف گردیده است. دیررسی یک حسن نیست ولی وقتی به ۵۰ سال پیش نگاه کنیم، متوجه می شویم اگر همه ارقام متوسط رس بودند، باغداران چگونه می توانستند برداشت پسته را تا شهریور و مهر ماه به اتمام برسانند؟!

یکی از خصوصیات پسته دیررس این است که اصلاً مشکلاتی از جمله زود خندانی، ترک خوردن پوست نرم رویی در آنها وجود ندارد. پوست نرم آنها خیلی